

nak és a szlovákoknak elnézte, hogy zsidóikkal szemben emberségesebben járjanak el, miközben a magyaroktól megkövetelte, hogy „a zsidókkal könyörület nélkül bánjanak”. Válaszképpen az *Inland II.* osztály azonnal érintkezésbe lépett a bukaresti és pozsonyi német követséggel. A közbelépés azonban nem hozott eredményt. A románok – csöndben már az átállást készítették elő – egyre elnézőbbek voltak. A szlovákok szintén körültekintőbbek lettek, bár később mégis felújították a deportálást. Sok szlovák hazafi is erre a sorsra jutott, akiket az 1944 augusztusának végén Besztercebányán és Szlovákia már részein lezajlott felkelés leverésekor fogtak el.

Románia és a végleges megoldás: az átvételtől az elutasításig

A történelem fintora, hogy az a Románia, ahol oly nagy hagyományai voltak a törvényesített zsidóüldözésnek, most nemcsak a belföldi zsidóknak, hanem számos külföldinek is menedéke lett. A Balkánon a harmincas évek közepén megnövekedett náci befolyás hatására Románia élesen zsidóellenes programot tett magáévá, amelynek végrehajtása különösen nagy lendületet vett a rövid életű Goga–Cuza-rezsim idején. Emberélelet mindez alig követelt egészen 1940 szeptemberéig. Ekkor azonban Románia jelentős területi veszteségeket szenvedett a Szovjetunióval (Besszarábia, Észak-Bukovina), Magyarországgal (Észak-Erdély) és Bulgáriával (Dél-Dobrudza) szemben, és a területveszteségek kiváltotta haragot és csalódottságot a szélsőjobboldal a zsidók ellen fordította, akiket a kor szakása szerint „a bolsevizmus ügynökeinek” bélyegeztek.

1940. szeptember 6-án II. Károly királyi diktatúráját az új berendezkedésű Nemzeti Legionárius Állam (Statul National Legionar) váltotta fel Ion Antonescu tábornok (később marsall) vezetésével, aki hamarosan a vezér (Conducator) címet vette fel.³ A gazdaság románosítása és a zsidó vagyon árjásítása címén folytatott hadjáratot különböző országrészekben kisebb pogromok kísérték. Egy nagy pogromra is sor került, mégpedig 1941 januárjának végén, Románia hadba lépése előtt, amikor a Vasgárda (Garda de Fier), a román fasiszták Horia Sima vezette hordája felkelést robbantott ki az Antonescu-rendszer megdöntésére. Bukarestben, Iaşiban és másutt a legkegyetlenebb módon zsidók százait gyilkolták halomra.

A sikertelen puccs és Romániának a Szovjetunió elleni háborúba való belépése (1941. június 22.) között eltelt időszakban a zsidóüldözés a gazdasági szférára korlátozódott. Az egyik leglényegesebb zsidóellenes intézkedés ebben az időben a zsidók ingatlanvagyonának kisajátítását előírá-